

Badatelská lekce - budáme o vejci a rozlišujeme, odkud pochází

Autorky: Mgr. Ing. Andrea Tláskalová, Mgr. Hana Svobodová

Škola: ZŠ J. V. Sládka Zbiroh; vzdělávací centrum TEREZA

Vhodné pro věk/třídú	od 5. třídú
Potřebný čas	45 min
Potřebný prostor a uspořádání	Třída
Cíle lekce – tematické / obsahové	Žáci zjišťují vlastnosti vajec, dozívají se, jak se vejce značí a jak vypadají různé chovy
Cíle lekce - badatelské	Žáci kladou otázky k tématu vejce. Kriticky přemýšlí nad růzností chovů a snaží se své poznatky sdílet s rodiči.

Motivace

čas: 10 minut

Cíl aktivity: Žáci si uvědomí, že vejce nejsou stejná.

Popis aktivity: Ukažte žákům několik vajec – bílé, hnědé, z chovu doma, různá vejce z obchodu. Neříkejte, čím se liší a rovnou vyzvěte žáky k otázkám.

Kladení otázek

čas: 5 minut

Cíl aktivity: Žáci kladou otázky.

Popis aktivity: Zapisujte otázky žáků na tabuli.

Například: Proč se vejce liší? Odkud jsou? Co znamenají značky na vejcích? Co způsobuje, že je jedno vejce bílé a druhé hnědé? Jakou hmotnost unese vejce? Unese hnědé vejce stejnou hmotnost jako bílé?

Výběr výzkumné otázky

čas: 5 minut

Cíl aktivity: Vybrat výzkumné otázky.

Popis aktivity: Necháme žáky, aby si každá skupina (max 3 žáci) zvolila badatelskou otázku podle zájmu samostatně.

Poznámky: Žákům už můžeme ukázat pomůcky, které jsme připravili. Vejce bílá, vejce hnědá, plata, modelínu, váhu, misky, knihy, internet, články.

Formulace hypotézy

čas: 5 minut

Cíl aktivity: Každá skupina si samostatně sestaví hypotézu.

Popis aktivity: Vyzvěme žáky, aby připomněli, jak má správná hypotéza vypadat. Po té je necháme hypotézu samostatně formulovat.

Poznámky: Správná hypotéza musí být:

- jednoznačná – tzn. buď platí, anebo neplatí; nemůže platit „napůl“
- ověřitelná – je možné ji ověřit či najít způsob ověření
- zobecnitelná – musí být zobecnitelná na větší počet jevů, objektů
- měřitelná – musí ji být možno změřit nebo jinak kvantitativně popsat
- specifická – musí být vyslovena dostatečně podrobně, aby nevyvolávala žádné pochyby o svém obsahu

Plánování, příprava a provedení pokusu či měření

čas: 20 minut

Cíl aktivity: Žáci samostatně provedou pokus, čtou články, pátrají na internetu.

Popis aktivity: Žáci samostatně plánují pokus. Vezmou si pomůcky.
Provedou a zaznamenají pokus.

Poznámky:

Žákům můžete dát i články uvedené na konci této metodiky, pátrat mohou i na internetu.

U článků doporučte práci s metodou INSERT.

Úkolem žáků je ve stanoveném časovém limitu individuálně pročítat text a opatřovat jej zmíněnými symboly viz níže. Je dobré, dá-li učitel žákům nezávazný limit v počtu značek na odstavec (nebudou se pak tolik lišit délkou času potřebného k práci). Není tedy nutné, aby žák označil každou informaci, kterou text obsahuje.

- ✓ - informaci znám, je v souladu s mými dřívějšími vědomostmi
- + - informace je pro mě nová, přijímám ji
- ? - informaci nerozumím, je mi nejasná, potřebuji ji rozvést, konkretizovat, chci se dovědět víc
- - informace je v rozporu s tím, co vím z dřívějších

Formulace závěrů, návrat k hypotéze a hledání souvislostí

čas: 15 minut

Cíl aktivity: Žáci samostatně zformulují závěr a vrátí se k hypotéze.

Popis aktivity: Žáci ve skupině samostatně zformulují závěr a vrátí se ke své hypotéze – potvrdili ji nebo vyvrátili? Vyzveme žáky, aby se zamysleli nad tím, jak výsledek pokusu může souviset s praxí. Svoje názory mohou následně konfrontovat se zjištěním jednotlivých skupin při jejich prezentaci.

Prezentace

čas: 15 minut

Cíl aktivity: Žáci prezentují výsledky své práce ostatním skupinám.

Popis aktivity: Necháme žáky určit, jaké náležitosti budou prezentace obsahovat (výzkumná otázka, hypotéza, popis pokusu, závěr, souvislosti, další otázky). Žáci se ve skupině domluví na způsobu prezentace svých zjištění. Ostatní skupiny vedeme k pozornému naslouchání a konfrontaci s vlastními názory.

Reflexe

čas: 2 minut

Cíl aktivity: Cílem reflexe je zhodnocení zjištěných výsledků, ale i práce skupiny.

Popis aktivity: Vyzveme žáky, aby počtem prstů ohodnotili práci ve skupině – klasifikace jako ve škole, jeden prst = 1, pět prstů = 5.

Cíl aktivity: Zlepšit vliv rodn na životní prostředí – život slepic

Popis aktivity: Zeptáme se, co žáky nejvíce překvapilo – domluvíme se, že žáci vyzkoumají, která vejce doma používají a pokusí se rodičům vysvětlit, co o vejcích zjistili.

Uvědomění: Při nákupu můžeme ovlivnit způsob života slepic, vyhýbáním se vejším z klecového chovu.

Informace k chovu slepic

Označení vajíček

0 – ekologické chovy: Slepice jsou chovány v souladu se zákonnými pravidly **ekologického zemědělství**. Žijí celý život v klasických výběžích s kurníky, proběhnou se na travičce a jsou krmeny **bio krmivy**.

1 – volný chov: Slepice žijí v **halách s výběhy**, ale jejich strava nepodléhá přísným kritériím. Přesto, že slepice mají přístup ven a určitou svobodu.

2 – halový chov: Ve **velké hale** žijí namačkané tisíce slepic. Haly velmi často nemají okna. Slepice nemají možnost proběhnout se venku a nadechnout se čerstvého vzduchu.

3 – klecový chov: Nejhorší způsob chovu slepic. Slepice se za celý život v podstatě neprojde. **Prostor klece** je opravdu malý a slepice se v ní sotva otočí.

Země původu

Kód země původu vejce tvoří vždy dvě velká písmena, která identifikují zemi. **Česká republika** má značku **CZ**, Polsko PL, Německo DE a tak dále. Tyto tři značky se v našich obchodech nacházejí nejčastěji.

Registrační číslo hospodářství

Většinou čtyři číslice. Tvoří závěr kódu, dle kterého můžete identifikovat přesné místo (velkochov), odkud vejce pochází.

Skořápka

Skořápka je vnějším přirozeným obalem vaječného obsahu (Hejlová, 2001). Hlavní funkcí skořápky je chránit embryo (zárodek) před vnějšími útoky během jeho vývoje. V důsledku toho, skořápka jako fyzická bariéra, musí mít mimořádné mechanické vlastnosti. Musí být pevná, ale také snadno zevnitř rozbitelná, aby umožnila vylíhnutí. (Huopalathi, 2007). Vlastnostem vaječné skořápky se věnuje v současné době velká pozornost, protože její nevhodné vlastnosti způsobují výrobcům značné ztráty (Hejlová, 2001). Kvalita skořápky je významná z hlediska efektivnosti produkce konzumních, ale také nasadových vajec a je jedním se selekčních (výběrových) kritérií, zejména u populací drůbeže určených především pro intenzivní chovy. Kvalitu skořápky může ovlivnit i sám chovatel, především péčí o dobrý zdravotní stav nosnic, vhodnou výživou, kvalitou a vhodným výběrem technologického zařízení a šetrným sběrem vajec (Kříž, 1997). Nejdůležitější vlastností skořápky jsou pevnost, tloušťka, barva a propustnost (Hejlová, 2001). - [file:///C:/Users/u%C5%BEivatel/Downloads/zaverecna_prace%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/u%C5%BEivatel/Downloads/zaverecna_prace%20(2).pdf)

Další doporučené články:

<https://www.obrancizvirat.cz/plysove-slepice-proletely-prvni-pulkou-sve-tour-po-republice-lide-jsou-nadseni/>
https://zakazkleci.cz/#index_main

Pokud žáky téma zaujalo, doporučujeme zkusit i lekci vzdělávacího programu Jeden svět na školách organizace Člověk v tísni o podmínkách v klecovém chovu i s filmem <https://www.jsns.cz/lekce/15554-meatrix>